

Εκκλησία Αγίου Αντωνίου - Μάσσαρι

● **Του Δρος Ελευθέριου Αντωνίου**
Κοινοτάρχη Μάσσαρι

Οενοριακός ναός του Αγίου Αντωνίου ο οποίος είναι κτισμένος με λαξευτή πέτρα βρίσκεται στο Βορειοδυτικό άκρο του κοιμητηρίου, στο νότιο μέρος της κατεχόμενης κοινότητας του Μάσσαρι, επί της αριστερής πλευράς του δρόμου προς την Κατωκοπιά. **Χρονολογείται περίπου τον 15ο αιώνα, είναι μικρός, μονόκλιτος και καμαροσκέπαστος ναός με ημικυκλική αψίδα στα ανατολικά, η οποία στεγάζεται με ημιθόλιο.** Ο βόρειος και ο νότιος τοίχος εξωτερικά

στηρίζεται ο κάθε ένας επί μίας αντηρίδας. Εσωτερικά η καμάρα στηρίζεται σ' ένα σφενδόνιο. Υπάρχουν τρεις εισόδοι προς τον ναό.

Πάνω από το τοξωτό υπέρθυρο της δυτικής κεντρικής εισόδου και, πιο συγκεκριμένα, στο αέτωμα του δυτικού τοίχου, υπάρχει ένα μικρό ορθογώνιο παράθυρο, όπως υφίσταται και στο κέντρο της αψίδας. Λίγο πιο πάνω προβάλλουν τρεις υποδοχές για κοντάρια σημαίων και λαβάρων και στο κορύφωμα υπήρχε ένα μικρός λίθινος σταυρός. Γύρω από το κτίσμα υπάρχουν οι βενετσιάνικες υδρορροές.

Ο ναός σύμφωνα με μαρτυρίες τόσο των συγχωριανών όσο και του Rubert Gunnis¹ αναφέρουν ότι υπήρχαν αγιογραφίες σ' όλο τον ναό και πιο συγκεκριμένα στη δυτική πλευρά υφίστανται μέχρι σήμερα αλλά είναι περιβεβλημένες με ασβεστόχρυσμα που έγινε λίγο πριν τη δεκαετία του 1920. Πάνω και επί της καμάρας υπήρχαν εντοιχισμένα πάτα τα οποία αφαιρέθηκαν από τους Τούρκους εισβολείς. Σήμερα σώζονται τα κοιλώματα τους. Το ξυλόγλυπτο εικονοστάσιο το οποίο σήμερα δεν υπάρχει είναι αγνώστου χρονολογίας. Υπολογίζεται γύρω στον 18ο-19ο αιώνα. Είχε παλαιές και νέες εικόνες. Ξεχωριστή μνεία και αναφορά γίνεται για την εφέστιο μεγάλη προσκυνηματική εικόνα του Αγίου Αντωνίου, η οποία σύμφωνα με τους κατοίκους του Μάσσαρι, είναι «παλαιότατη».

Αμέσως μετά την τουρκική εισβολή του 1974, οι Τούρκοι σύλησαν εντελώς το εικονοστάσιο, τις εικόνες, τα λειτουργικά σκεύη και γενικά όλο τον εξοπλισμό του ναού. Τέλος έκλεισαν όλες τις εισόδους. Η εκκλησία σήμερα βρίσκεται σχεδόν σε άθλια κατάσταση, ετοιμόρροπη, καταστραμμένη και εντελώς συλημένη, δεν υπάρχει απολύτως τίποτα μέσα. Η αγία τράπεζα, τα εξαπτέρυγα, τα ιερά άμφια των κληρικών, οι πολυέλαιοι, τα ψαλτήρια, οι σκάμνοι, έμειναν πλέον ως μια πικρή ανάμνηση.

Το κοιμητήριο που βρίσκεται ανατολικά του ναού (πίσω ακριβώς από το ιερό) είναι εντελώς βεβηλωμένο και χρησιμοποιείται ως βοσκότοπος².

Λόγω του ότι ο μικρός ναός δεν μπορούσε να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις ολοένα αυξανόμενες θρησκευτικές ανάγκες του χριστεπώνυμου πληρώματος της Κοινότητας, οι εκκλησιαστικές

αρχές του Μάσσαρι σε συνεννόηση με την Μητρόπολη Μόρφου³ (όπου ανήκει εκκλησιαστικά η Κοινότητα του Μάσσαρι) αποφάσισαν την ανέγερση νέου μεγαλύτερου ναού του Αγίου Αντωνίου, βορειότερα του σημερινού ναού προς το κέντρο του χωριού. Μέχρι το 1974 όπου και προσφυγοποιήθηκαν οι γηγενείς Έλληνες κάτοικοι του χωριού, είχαν κτιστεί τα θεμέλια του νέου ναού.

Σήμερα 35 χρόνια μετά, το Κοινοτικό Συμβούλιο Μάσσαρι και η εκκλησιαστική επιτροπή σε συνεργασία με την Μητρόπολη Μόρφου, διεξάγουν προσπάθειες για να αρχίσουν εργασίες συντήρησης και αναστήλωσης της εκκλησίας του Μεγάλου Αντωνίου. Με την υποστήριξη των προσπαθειών μας από τον οικείο Μητροπολίτη Μόρφου κκ Νεόφυτο, την κατανόηση και την συμπαράσταση της Τεχνικής Επιτροπής Πολιτιστικής Κληρονομιάς καθώς επίσης και άλλων φορέων ελπίζουμε ότι θα καταφέρουμε τη συντήρηση και αναστύλωση της εκκλησίας του Αγίου Αντωνίου στο Μάσσαρι. ■

¹ Rubert Gunnis, *Historic Cyprus 1947 – A Guide to its Towns and Villages, Monasteries and Castles*, page 340

² Ελευθέριος Αντωνίου, *Λυγία Χριστοφόρου-Αντωνίου, Μάσσαρι θύμισες μιας γης, Λευκωσίας 2008*, σελ. 111

³ Ό.π σελ. 113

⁴ *Εφημερίδα Πολίτης*, 06.09.2009 – Άρθρο Μιράντα Λυσάνδρου – Ο Λευτέρης, ο Αλπάι και ο Άγιος Αντώνης, σελ 33